

Nekrolog Odjela za prirodoslovlje i matematiku Matice hrvatske

Akademik Nenad Trinajstić

(1936. – 2021.)

Nenad Trinajstić govori na otvorenju izložbe *Ljepota molekulskih struktura*, autora Nenada Raosa, u zagrebačkom Tehničkom muzeju 2. listopada 1996.

Kada me je u petak 27. kolovoza nazvao kolega s Instituta, bivši Trinajstićev i moj suradnik, počeli smo po običaju razgovarati o događajima iz mirnog, umirovljeničkog života. Pa mu rekoah kako neku gospođu svi zovu „ona koja je umrla“ jer je dugo nisu vidjeli, pa su mislili da ju je već smrt snašla. „Znaš tko je umro?“, pitat će se, i odgovoriti: „Ona koja je umrla“. No smijeh mi presiječe pitanje znam li *ja* tko je umro? Umro je profesor Nenad Trinajstić, reče. I možda je dobro da sam baš tako saznao nemilu vijest. Jer sam s pokojnikom uvijek tako razgovarao – upol šale, upol zbilje.

S akademikom Trinajstićem nikad nisam surađivao, imamo zapravo samo jedan sporadični zajednički rad, iako smo radili na sličnom području, na području teorijske, matematičke kemije. A nemati s Trinajstićem rad čudno je za naše prilike jer ih je napisao na stotine. Usto je kao rijetko koji hrvatski kemičar mnogo i dobro pisao, posebice članke i knjige iz povijesti hrvatske kemije. Da sad stanem nabrajati sve njegove znanstvene i stručne radove, predavanja i knjige, kolegije koje je držao, studente koje je vodio i znanstvenike s kojima je surađivao ne bi imalo smisla: dostajat će da kažem kako je bio hrvatski kemičar s najvećim brojem objavljenih znanstvenih radova. Bavio se teorijskom kemijom organskih spojeva i to posebice teorijom grafova. Riječ je o tome da se strukturna (konstitucijska) formula kemijskog spoja svede na graf, a iz grafa se opet, prema specifičnom algoritmu, izračuna topološki indeks, jedan jedini broj koji reprezentira strukturu, pa stoga i svojstva molekula. Zvuči jednostavno, a nije, jer treba izabrati ili izvesti takav topološki indeks koji će najbolje predviđati određena svojstva određene klase spojeva. Ima tu mnogo posla, i za matematičara i za kemičara, a profesor Trinajstić se posla znao i htio prihvatiti.

Kako smo radili u različitim institutima, on u Institutu Ruđer Bošković (IRB), a ja u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada (IMI), najviše smo se družili na znanstvenim skupovima o matematičkoj kemiji (MCC) koji su se svake godine održavali u Dubrovniku. No nalazili smo se i na ulici jer smo se sretali pri povratku s posla, budući da smo bili dalji susjedi na Trešnjevci. Poslije smo se sretali na Trešnjevачkoj tržnici, na kavi. A onda ga dugo nisam vidio, čuo sam da je bolestan, no ovakav ishod nisam očekivao. U bolnici je, kažu, ali će se iz bolnice vratiti, mislio sam. Nije se vratio.

Veza između Nenada Trinajstića i Matice hrvatske je, rekao bih, prirodna, jer pokojnik je bio hrvatski nacionalist. To naravno mislim u pozitivnom smislu koji je riječ „nacionalist“ nekoć imala i još je uvijek (pokatkad) ima (patriot, domoljub, nacionalno osviješten i angažiran čovjek). Uvijek je volio isticati Hrvatsku i hrvatstvo, bio je član Družbe Braća Hrvatskog Zmaja, a i urednik dvaju časopisa koji su deklarirani baš kao hrvatski. Prvi je naš najstariji i najugledniji kemijski časopis, *Croatia Chemica Acta* (CCA), a drugi časopis što ga izdaje Matica hrvatska, a to je upravo ovaj časopis, *Prirodoslovlje*. Sjećam ga se kao vrlo uspješnog, možda i najuspješnijeg urednika prvoga časopisa: u jedanaest godina urednikovanja (1994. – 2005.) uspio je svojim imenom i angažmanom privući najpoznatije znanstvenike koji se bave teorijom grafova u kemiji, kako u nas tako i u svijetu, i tako povećati ugled časopisa do dotad neviđenih visina. U posljednje dvije godine Trinajstićeva uređivanja časopis je postigao faktor utjecaja (IC) od preko 0,92, kao nikad prije ni ikad poslije.

No vratimo se Matici hrvatskoj. Upravo je Nenad Trinajstić inicirao obnovu Sekcije za prirodoslovlje Matice hrvatske koja je zajedno s Maticom hrvatskom ukinuta „zbog širenja nacionalizma“ 1972. godine. Bio je prvi pročelnik, u mandatu od pet godina, obnovljene sekcije – koja od 1991. godine djeluje pod imenom Odjel za prirodoslovlje i matematiku. Usto je bio, kao što rekoh, urednik časopisa *Prirodoslovlje* te predsjedavajući mnogih skupova *Hrvatski prirodoslovci* što su održani u Zagrebu i diljem Hrvatske. Ukratko, riječ je o čovjeku koji je zadužio hrvatsku znanost i pomogao da se mnogi događaji iz njezine prošlosti istrgnu od zaborava. Ono što me najviše kod pokojnika iznenadilo bio je osjećaj za timski rad i potreba za društvenim angažiranjem, što su vrlo rijetke vrline naših znanstvenika, posebice kemičara. Kao fluentan autor nije zaboravio da svoj život, svoje misli i stavove, a s njima i događaje iz hrvatske znanosti objedini u opsežnoj monografiji *Život u znanosti. Uspomene iz nepovrata* što ju je na 311 stranica izdala Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 2016. godine.

Nenad Raos